

Forord

Dette nummer af Dansk Biblioteksforskning er et blandet nummer med artikler om funktioner, kvalifikationer og kompetencer i forskningsbiblioteker, analyse af debatter om folkebiblioteker i svenske medier samt receptionshistorie om nye medier i danske folkebiblioteker.

Birger Hjørlands artikel ”Kompetencer i forskningsbibliotekerne i historisk og aktuel belysning – udviklingsbehov i perspektiv af digitaliseringen” er en både historisk og fremadrettet analyse af det tyvende århundredes sammensætning af de forskellige faglige kvalifikationer, der har fandtes i forskningsbibliotekerne, bl.a. repræsenteret af ”fagfagligt” uddannede forskningsbibliotekarer, biblioteks- og informationsvidenskabeligt uddannede bibliotekarer og en række andre faggrupper. Artiklen argumenterer for, at det, der er brug for i udviklingen af de nødvendige kvalifikationer og kompetencer til den digitale informationsformidling, er et mere bevidst tilrettelagt samspil mellem ”fagfaglig” specialistviden, informationsvidenskabelig viden og IT-viden. Artiklens hovedkonklusion er, at disse vidensformer ”ikke kan kombineres på en ydre facon, men i vidt omfang må integreres i de personer, der skal udføre arbejdsopgaverne”. At udvikle de nødvendige kompetencer i forskningsbibliotekernes digitale formidling må altså bygge på et samspil mellem tidligere adskilte videnskabelige traditioner, hvor disse institutionelt opdelte kvalifikationer og vidensformer tænkes sammen i et mere komplekst begreb om kompetencer til i fællesskab at sætte viden i spil. Dette mere integrerede kompetencebegreb har en række konsekvenser for planlægningen af de informationsvidenskabelige uddannelser, hvis de skal kunne bidrage optimalt til

udviklingen af de nye funktioner, der er på vej i den digitale informationsformidling. Informationsvidenskabelig forskning og uddannelse må fx relatere sig mere bevidst til ”fagfaglig” domæneviden og til teknologisk viden. Ifølge artiklen kan domæneviden og informationsvidenskabelig viden bedst beskrives som henholdsvis et *bottom-up* og et *top-down* perspektiv på forskning – med andre ord som perspektiver i et mere integreret metavidenskabeligt felt, hvor de to bidrager med distinkte, men også overlappende perspektiver på videnskabelige domæner. Artiklen er et led i forskningsprojektet *Viden i spil i forskningsbibliotekernes digitale formidling*, som modtager støtte fra Kulturministeriets Forskningsudvalg. Samtidig med at Hjørland diskuterer en række aktuelle problemstillinger i planlægningen af informationsvidenskabelig uddannelse og forskning, føjer artiklen sig ind i en række nyere danske og internationale forsøg på at ”genbeskrive” forskningsbibliotekernes funktioner, kvalifikationer og kompetencer (se fx Tredinnick om forskningsbibliotekaren som en ”scholar-librarian” og Siggaard Jensens bud på forskningsbibliotekerne som metavidens-, lærings- og innovationscentre, 2009).

I artiklen ”Förändrade föreställningar om folkbibliotek – en diskursanalytisk studie av biblioteksdebatter i svenske medier från 1970 till och med 2009”, der bygger på forfatterens ph.d.-afhandling fra 2009, belyser Åse Hedmark en række mere eller mindre markante positioner i de offentlige debatter om folkebiblioteker i Sverige. Gennem et diskursanalytisk begrebsapparat identificeres de væsentligste aktører, positioner og dominansforhold i periodens skiftende debatter. Artiklen fremhæver, at den mest dominante

diskurs i den pågældende periode har været *bogdiskursen*. Fra 1970'erne og i de følgende årtier opstod yderligere diskurserne om folkebiblioteket som *lokalt mødested* samt *informationsformidlingsdiskursen*. I alle årene har en række forfatteres flittige aktivitet som debattører formået særligt at fremhæve bogen som det legitimerende rationale for folkebibliotekerne. Især i de senere år er professionelle inden for biblioteksfeltet dog begyndt at markere sig stærkere end tidligere. I artiklens afsluttende del fører Åse Hedmark sin analyse helt op til nutiden i sin skildring af den voldsomme debat om folkebibliotekets rolle, der har præget de seneste år – ikke mindst i forbindelse med Malmö Stadsbibliotek. Hedmarks bidrag følger sig ind i en række nordiske diskursanalytiske studier af biblioteker og af de forskellige interesser og legitimeringsforsøg, der kan være forbundet med forskellige aktørers strukturelle positionering af institutioner og deres formidling.

I artiklen ”På sporet af den nye medietid – lyde og mislyde i 1920’ernes folkebiblioteker” tegner Martin Dyrbye et levende historisk billede af, hvordan en række biblioteksprofessionelle opfattede radioen og telefonen som vidensmedier i de første årtier i det tyvende århundrede. Var der tale om biblioteksrelevante medier? Artiklens analyse og empiriske materiale viser på næsten kontrafaktisk vis, at mange af de holdninger og synspunkter om bl.a. bogens og bibliotekernes fremtid, der fremsættes i forbindelse

med digitaliseringen, ofte langt fra er nye i substansen. Den receptionshistoriske analyse demonstrerer, at tidligere fremsatte forholdsmåder ofte gentages i nye gevandter i efterfølgende debatter om ”nye” medier. Martin Dyrbye fremdrager et fyldigt empirisk og bibliotekshistorisk materiale. Analysen er ikke mindst relevant i forståelsen af bibliotekers historiske forholdsmåde til de ”andre” medier, der under trykkekulturen ofte blev opfattet som perifere eller underlødige frem for som ”alternative” vidensmedier til bogen.

Sidst, men ikke mindst, bringer vi Birger Hjørlands anmeldelse af Svend Bruhns’ bog *Citationsindexering* (2010).

God læselyst.
Helene Høyrup

Referencer

Siggaard Jensen, H. (2009). *The Future of Research and the Research Library*. København: Lime Guild & DEFF

Tredinnick, L. The Analogue Library in the Digital World: Professional Education and the Changing Face of Librarianship. *Dansk Biblioteksforskning*, 5(2/3), 37-50